

Arvéd

Autor: Jan Borg

S velkou publicitou byl uveden do kin film *Arvéd*, na okresním městě kde žiji, ho dávali během jednoho týdne téměř desetkrát, samozřejmě vždy tam bylo přítomno cirka deset nebo patnáct diváků.

Většina z nich o Jiřím Arvédovi Smíchovském předtím asi nikdy neslyšela, bez ohledu na dvě vydání knihy autora Jana Poláčka; dokonce i ten, kdo si koupil již první vydání pod titulem *Malostranský ďábel* mohl se v první chvíli domnívat, že se jedná o dvě různé knihy, nebo tedy třeba dvě varianty příběhu? A to tím spíše, že mezitím uplynulo šest let. V těch jsem žádnou recenzi první knihy nečetl, ale je možné, že jsem ji přehlédl. Druhé vydání je textově totožné, zdá se, že totožná je i obrazová složka, fotografie či různé koláže, obálka *Malostranského ďábla* je jako by vybledávající hněd', ze které vystupují jakési obrazce a slovo Ďábel v tomto znění a ve znění Teufel či dokonce – a řeckým písmem – Diabolos! Naproti tomu kniha *Arvéd* má jen pevnou vazbu bez obálky, název Arvéd a jaksi démonickou tvář hlavní postavy s uhrančivým zrakem a snad provokativnějším nápisem na horním okraji „Čemu všemu lze zaprodat duši“, namísto podtitulu prvního vydání „Život a smrt mága“. A samozřejmě nechybí poznámka „Knižní předloha mysteriózního filmu“.

Není mi známo, jak se prodávalo první vydání, počet výtisků tam není uveden, toto druhé vydání je tedy dovedně spjato s filmem, je možno zlákat se knihou k návštěvě filmu a naopak.

Osobně vždy dám přednost četbě, ale přece jen jsem neodolal jít i na film. Budiž řečeno, že film má docela dobrou a správně temnou atmosféru, to konstatovala i moje manželka, která je v těchto okolnostech dost často kritičtější a která přece jen, do jisté míry sdílí i mé řeckně okultní zájmy. Zcela nejlepší stránkou filmu je výkon titulního herce, ohledně jeho výkonu bylo leccos konstatováno v dosti hojných recenzích, některé bych chtěl posléze také stručně probrat.

Budiž však hned zpočátku řečeno, že zmíněná atmosféra není ani tak dána „temnými okultními motivy“, protože zástup jakýchsi konvenčně oděných zaklínačů v jedné pasáži filmu nijak originálně nepůsobí, dokonce tak nepůsobí ani Arvédovo zoufalecké zaklínání ďábla, když ho všichni a všechno opustilo a dokonce ani v konfrontaci se zděšením jeho kněžského

spoluvězně - temná atmosféra je dána obvyklým vylíčením temné doby padesátých let s občasnými návraty do doby nacismu. Zdá se, že stejně jako některé soudobé autorky (nebudu je jmenovat, stačí se porozhlédnout a víme které) podvědomě krácejí vstříc jakési dobové objednávkce, aniž by příběh tedy předem prodávaly na základě konkrétního ujednání, tento film silně odpovídá, aniž bych chtěl režiséra z čehokoliv podezírat - je to prostě „ve vzduchu“ - , potřebě rozebírat „temno“ padesátých let, která je asi o to silnější, čím více se jim vzdalujeme, čím více se jim vzdalují ti, kteří je nezažili a mají patrně potřebu od měkčích obludností současnosti pronikat znovu do doby zaručeně temné. Pamětníci všech těchto dob to nutně takto musejí chápat, zejména pokud nepodlehli žádné z dobových nálad a pojetí „pravdy“ v jednotlivých dekadách.

V tomto smyslu film nepřináší nic historicky nového, jeho určitá dovednost v návratech do jednotlivých období „hrdinova“ života, vždy však z období jeho posledního pobytu ve věznici na Mírově, je poněkud jednotvárná, ba legrační pokud se týče vstupů do historie skrze almaru ve velitelově kanceláři a dokonce chvílemi i nudná, ačkoliv film jinak vcelku nudný není. Přesto se musím přiznat, že v jednom takovém okamžiku jsem ve velmi prázdném sále na chvíli usnul, zážitek probuzení, možná jaksi stylově podobný jednomu takovému vystoupení ze skříně, měl v mých zážitcích z filmu nezastupitelné místo, přestože bezprostředním pocitem bylo, že jsem doma na pohovce a podív, na co se to se ženou zase díváme. Řeklo by se, co to má s filmem společného, ale myslím si, že přece jen dost.

Osobně jsem se s postavou Smíchovského setkal při svém zájmu o českou, jak se dnes říká, okultní scénu, již před lety v době svých studentských antikvárních toulek, více mne již tehdy zajímala postava jeho druha **Felixe Achilla de la Cámary** (je podivuhodné, že o něm, který se právě filmu velmi věnoval, nikdo nic nenatočil), již před lety jsem také četl klasickou knihu profesora Milana Nakonečného *Dějiny českého hermetismu*, dokonce jsem tento text četl v kolportovaném strojopise, kniha je nadále základem všech textů o Smíchovském, zajímavé zážitky profesora při pátrání po osudu Smíchovského jsou neméně dramatické. Někteří mí přátelé věnovali také značnou pozornost magickým operacím **Jana Kefera** a jeho spolupracovníků, proti Hitlerovi, podle Poláčka, autora knihy, se Smíchovský první operace i zúčastnil a příznačně selhal... Ve skutečnosti se jich nezúčastnil, ve filmu o tom také nic není, ale to selhání je líčeno věrohodně a ovšem souvisí s psychikou Smíchovského, jak o tom ještě pojednám. Také mladá badatelka Kristýna Bernardová se těmito operacemi zabývá v publikaci, kterou vydala typicky o Keferovi a Smíchovském právě nedávno pod názvem *Nacismus versus okultismus v protektorátu* (Academia 2021), nejpečlivěji se jimi zabýval skvělý životopisec **F. A. de la Cámary** a také Kefera (*České tajné společnosti I: Studie o životě a smrti doktora Jana Kefera*, Epika 2013 - pozn. DP), jindřichohradecký badatel Martin Jůna, ten v podstatě řekl prakticky poslední slovo o průběhu, počtu a bližších okolnostech těchto operací, protože jakési protokoly, které měl i podle syna Jana Kefera Reginalda v držení jistý významný, nám všem známý badatel v těchto sférách, jsou patrně nenávratně ztraceny nebo uloženy ve vhodném německém archivu.

Tak se dostáváme poněkud k otázce podstaty, jak říkají, „faustovského osudu“ Arvéda Smíchovského, která i mne pochopitelně znovu zajímá, ačkoliv mi může tento široký vzdělanec být vším tím, čemu zaprodal svou duši, až odporný. Kdyby ji zaprodal „jen“

dáblůvi, ještě bychom to metafyzicky pochopili, ovšem ta profánní zaprodanost dvěma odporným režimům, jednomu existujícímu dokonce i bez „černomagického posvěcení“, je patrně neodpuštělná, dokonce nejen eticky, ale i esteticky.

Nikdo se však nezabýval zásadněji vnitřními psychologickými předpoklady tohoto tíhnutí a této rozdvojenosti. Naznačil to ovšem již Milan Nakonečný ve své knize (ostatně je vedle historika především psycholog). Zdá se, že to můžeme také jen naznačit, nyní ovšem abychom v soudobé „atmosféře“ zůstali „korektní“.

Stačilo mi totiž pozorovat celý život jednoho mého přítele, jehož niterné tíhnutí jsem samozřejmě nesdílel a on to věděl, proto také nepřestupoval jisté hranice, jeho život vyvrcholil již i po předchozích prohrách nakonec úplným životním debaklem. Stačilo mi přemýšlet o mnohem nadanějším irsko-anglickém básníkovi O. Wildeovi a jeho životní katastrofě. A nemuseli být ani „černými mágy“...

Zbytek ponechávám skutečně psychologům, aby případně blíže prozkoumali bez předsudků tento zřejmý původ osudového ztroskotání vzdělaného a ambiciózního muže, za nímž se brzy zase po přejití zájmu vzbuzeného ideologiemi této doby, knihou i filmem, zavřou vody dalšího zapomnění, protože nakonec neměl přesvědčivý význam pro něco skutečně přesahujícího dobu jeho života i dobu nynější.

Jiní ve svých recenzích konstatovali leccos s tím souznějícího. Když pominu již zmíněné a obecné ocenění výkonu titulního herce, zejména např. v článku Josefa Chuchmy „Zadostiučinění z Kernova Arvéda“, píše Věra Mišková v článku „Film Arvéd je o muži, který chtěl víc než si zasloužil“ s příznačným mezititulkem „Proč o takovém člověku točit film?“ mimo jiné toto: „Divák se o něm nedozví zdaleka tolik, kolik by potřeboval, aby ho jeho osud vůbec zajímal... Ze skříně v opakovaných a pomalých záběrech vylézají různé postavy, což je jen poněkud nesnesitelná ilustrace ve filmu mnohokrát řečeného... Nejnudnější jsou pak Arvédovy teatrální rituální úkony a promluvy, které působí až nechtěně směšně i proto, že výborný divadelní herec Michal Kern jejich teatrálnost svým výkonem ještě zdůrazňuje.“

Literatura:

Jan Poláček, *Malostranský ďábel*, Praha 2016

Jan Poláček, *Arvéd*, Zlín 2022

Milan Nakonečný, *Novodobý český hermetismus*, Praha 2009

Kristýna Bernardová, *Nacismus versus okultismus v protektorátu*, Praha 2021

Martin Jůna, *České tajné společnosti I.*, Jindřichův Hradec 2013